

**Християнизация
на българската
държава
при управлението на
княз Борис I (852-893)**

*“Господи, помози на
твоя раб Михаил, княз
на България”*

*“Богородице, помози на
твоя раб Михаил, княз
на България”*

Св. Борис I Михаил (852-889)

България при Пресиян и Борис

Начало на управлението на княз Борис

- Мисионери от Немското кралство разпространяват християнството в Западна Европа
- Рим и Константинопол водят съперничество
- Разширението на България в Средния Дунав, Тракия и Македония предизвиква недоволството на Византия

**Св. Борис - детайл от миниатюра от
Учителното Евангелие на
еп. Константин Преславски**

Отношения с Немското кралство

Лудвиг Немски (840-876)

- **853 г.** – През 853 г. България сключва съюз с Великоморавия срещу немското влияние, нарушавайки мира от 845 г.
- Войната противопоставя България и Франция срещу Немското кралство и Хърватско
- България губи и подновява отношенията си с Немското кралство, отказвайки се от съюза с Великоморавия.

Отношения с Византия

- **855 г.** – война с Византия, с която Империята целяла да възстанови властта си над някои стратегически крепости в Северна и Източна Тракия
- По море и суша император Михаил III (842-867) и кесаря Варда завладяват Филипопол и околностите му, областта Загоре и черноморските градове Девелт, Анхиало и Месемврия
- През **858г.** патриарх Игнатий (847-858) бил свален и на негово място дошъл бившият преподавател в Магнаурската школа Фотий

*Борис изпраща послание до императрица Теодора.
Миниатюра от Хрониките на Йоан Скилица, началото на 13 в.*

Нови коалиции в Европейския югоизток

**Ростислав (846-870), княз на
Великоморавия**

- През 60-те години на IX в. настъпва ново прегрупиране на силите в Средна и Източна Европа.
- През 862 г. се оформят две коалиции: България с Немското кралство и Великоморавия с Византия.
- България обещава да приеме християнството от Рим (862 г.)
- След война със Сърбия, водена от Владимир-Расате, е сключен дългогодишен мир.

Войната, довела до покръстването на българите

- Византия организира внезапен поход по суша и море, за да наложи християнството от Константинопол.
- През есента на 863 г. България сключва „дълбок мир“ с Византия, прекратява съюза с Немското кралство и обещава покръстване от Константинопол.
- България си връща областта Загоре.

Император Михаил III (842-867)

*Императрица Теодора,
майка и регент на Михаил*

III

*Император Михаил и
сестра му Текла*

Причини за приемане на християнството

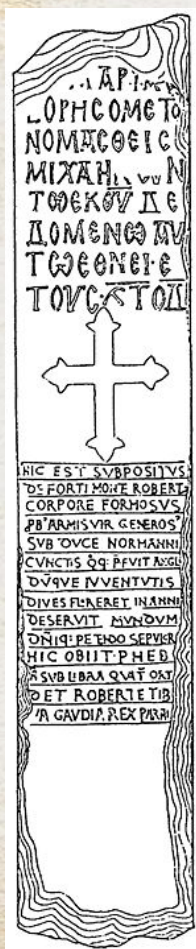
- Религиозните различия между славяни и прабългари затрудняват създаването на единна народност
- До IX в. християните в България се увеличават, а верските различия застрашават единството на държавата
- Християнството укрепва феодалния строй и оправдава властта на владетеля
- България е в религиозна изолация и се възприема като варварска държава

Апостол Павел, разпространител на християнството през I век

Актът на покръстването

- Българските пратеници са покръстени още в Цариград
- В България пристига мисия от византийски духовници, начело с епископ и много свещеници
- Около Кръстовден на **14.IX.863** ханският дом приема християнската вяра без много шум и тържественост
- Хан Борис приема името Михаил
- След приемането на новата вяра от княжеския двор започнало масово покръстване на славяни и прабългари

Надписът от с. Балши, свидетелстващ
за покръстването на българите

Хипотези за годината на покръстване

- Проф.П.Мутафчиев и Г.Бакалов – **863-864 г.**
- Проф.В.Гюзелев и проф.М.Москов – 866 г.
- Проф.В.Златарски – 865 г. (надписът от с.Балши)
- Покръстването се е случило в определен период от време, а не е еднократен акт. Днес най-приемлива е първата хипотеза

*Покръстването на българите,
Миниатюра от Манасиевата
летопис*

Легендаризация на събитието

- Легенда за въздействието на разказите на сестрата на Борис Ана, която се завърнала в България като християнка след дълги години във византийски плен.
- Легенда за влиянието на една картина на Страшния съд, нарисувана в една от летните хижи на Борис от монаха Методий.

Кръщението на Борис I - миниатюра от Мадридския препис на Хрониките на Йоан Скилица

Бунтът на боилите

Николай Павлович. Княз Борис усмирява бунта на болярите-езичници - детайл.

Княз Борис усмирява бунта
на болярите-езичници,
Н.Павлович

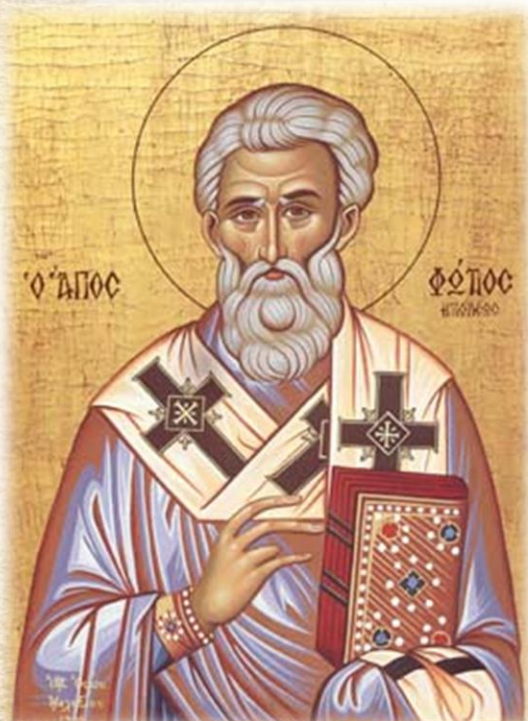
- Актът на покръстването предизвикал неодобрение сред част от българската аристокрация
- През на 865 г. (Бертински анали) недоволните от християнизацията боили се обединили и вдигнали народа
- През пролетта на **866** г. в “десет комитата на държавата” избухва бунт
- Бунтът бързо е потушен, а князът осъдил на смърт 52 от водачите на бунта, заедно с техните синове
- Тази сурова мярка князът предприел не само да потуши бунта, но и да предотврати всяка възможност той да бъде повторен

Между Рим и Константинопол

- Патриарх Фотий - „Послание до княза на България Михаил – в какво се състои работата на един княз”.
- През лятото на **866 г.** към Рим се отправило българско пратеничество – 115 въпроса относно морала и живота на новопокръстените българи
- **13 ноември 866 г.** - “Отговори на папа Николай I по допитванията на българите” ,106 на брой – връчени на княз Борис от епископите Формоза Портуенски и Павел Популонски. Византийското духовенство било изгонено от България и папската мисия се заема с религиозна дейност
- Отказ на папа Николай I да ръкоположи за български архиепископ Формоза , а папа Адриан II отказва да ръкоположи дякон Марин
- Княз Борис се обръща отново към Константинопол

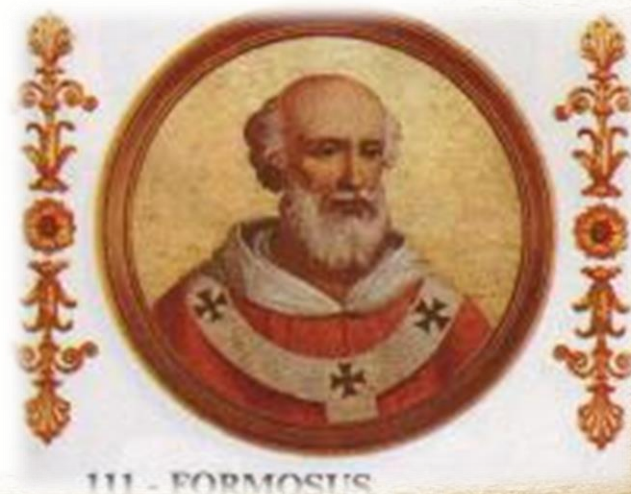

Патриарх Фотий (857 - 867 и 877-866)

папа Николай I (858-867)

Епископ Формоза Портуенски

VIII Вселенски събор (5.X.869-28.II.870)

- Михаил III е убит и престола заел Василий I Македонец (867-886). Фотий бил отстранен от патриаршеския престол и е негово място е издигнат Игнатий (867-877)
- Подобрене на отношенията между двете църкви – необходимост от църковен събор
- На извънредно заседание от **4 март 870** г. бил решен и българският църковен въпрос – България остава под върховната юрисдикция на Цариградската патриаршия
- Латинските духовници били поканени да напуснат България
- Цариградският патриарх ръкоположил първия български архиепископ Йосиф (Стефан)
- България става част от източно православната общност, което дава голямо отражение върху нейното политическо и културно развитие

Борбата на Рим за българския диоцез

- **871 г.** - папа Адриан II отправил заплахи към Византия да изведе своите духовници от България
- Следващият папа Йоан VIII изпратил многобройни писма до княз Борис и неговото семейство, в които го увещавал да се върне в лоното на Римската църква
- **879-880 г.** - Вселенски събор в Цариград: възстановен е санът на Фотий, който бил заел престола след смъртта на Игнатий
- Опитите на папските делегати да повдигнат въпроса за църковната юрисдикция над България останали напразни
- Сложено било началото на окончателното разделение между Рим и Константинопол

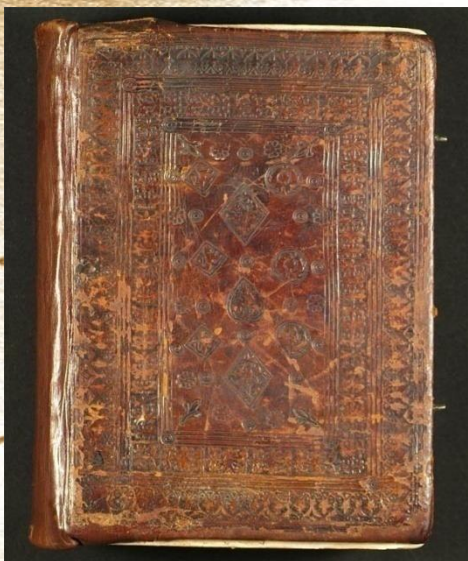
**Папа Йоан VIII
(872-882)**

Последици от приемането на християнството

- Радикални промени в правно-наказателната система на България: “Закон за съдене на хората” (на основата на византийския законник “Еклога”), “Кърмчая книга” (приспособяването на “Номоканона”)
- Завършен е процесът на укрепване на владетелската власт и централизация на българската държава
- Приобщаване на България към византийските културни постижения, разцвет на българската култура
- Сливане на двата етноса и формирането на българската народност
- Възприемане на славянската писменост, което премахва опасността от византийска езикова и културна асимилация
- Строеж на храмове

“Кърмчая книга”

“Номоканон”

**Законъ соудный людъмъ (Закон за съдене на хората) :
Правно-исторически и правно-аналитични проучвания, 1959**

Последни години от управлението на Борис

- **888 г.** - княз Борис се оттегля в манастир и предава властта на първородния си син Владимир (889-893) .
- **893 г.** – Тъй като Владимир се опитал да върне езичеството, Борис напуска манастира, сваля го от престола и заповядва да го ослепят
- **893 г.** – Преславски събор: провъзгласяването на Симеон – третия син на Борис, за княз на българите; гръцкият език в богослужението бил заменен от славянския; столицата била изместена от Плиска в Преслав; Климент Охридски е избран за “пръв епископ на български език”; византийското духовенство започва да се заменя с подготвения от Климент и Наум български клир
- Княз Борис умира на 2 май 907 г. на преклонна възраст

Цар Симеон Велики (893-927)

Епископ Климент Охридски

- Княз Борис става в историята като владетелят, покръстил „цялата българска земя” - прозорлив, решителен, мъдър - велик държавник

„Борис е бил, ако не във всяко отношение най-великият, безспорно най-мъдрият от всички владетели, които някога българите са имали. У никой друг съзнанието за дълг и чувство за отговорност пред бъдещето на собствения народ не са били тъй дълбоки, както у него.”

Проф. Петър Мутафчиев

Ктиторски портрет на княз Борис I в манастира «Св.Наум» край Охрид, фреска от 1806 година

Изготвил Цветомила Миркова

Благодаря за вниманието!